

Warszawa, 27 lipca 2021 r.

ZAPROSZENIE

W budynku przy ulicy Dworkowej 3, przekazanym Instytutowi Studiów Politycznych PAN przez Polską Akademię Nauk, w czasie II Wojny Światowej znajdowała się siedziba niemieckiej żandarmerii. Ulica Dworkowa była świadkiem egzekucji Powstańców 27 września 1944 roku. Miejsce pamięci, jakim jest nowa siedziba Instytutu, wymaga szczególnej troski, a także pozwala przyczyniać się do rozwoju badań oraz upowszechnienia wiedzy historycznej na temat zbrodni na ludności powstańczej Warszawy w świetle współczesnych rozważań nad ludobójstwami i zbrodniami przeciwko ludzkości. Aby oddać hołd powstańcom, 05 VIII 2021 roku, w rocznicę dnia największych masakr ludności cywilnej na Woli, odbędzie się sympozjum **Zbrodnia na Warszawie '44** organizowane przez Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Muzeum Powstania Warszawskiego. Spotkanie transmitowane będzie na kanale YouTube ISP PAN. W celu rejestracji i czynnego uczestnictwa za pomocą platformy ZOOM, prosimy o kontakt mailowy: bkrzysztan@isppan.waw.pl. Poniżej w załączeniu przesyłamy program oraz biogramy uczestników sympozjum.

Zbrodnie na Warszawie '44 - Program

11:00 – Oficjalne przywitanie i słowo wstępne

prof. dr hab. Grzegorz Motyka, dyrektor ISP PAN,

11:15 – Wykład:

„Egzekucja na Dworkowej na tle niemieckich zbrodni podczas Powstania Warszawskiego”

dr Janusz Marszałec, Muzeum Gdańska

12:00 – przerwa kawowa

12:15 – Debata panelowa:

„Niemieckie zbrodnie podczas Powstania Warszawskiego 1944 r. Próba oceny w świetle współczesnych badań nad ludobójstwami i zbrodniami przeciwko ludzkości”

Podczas powstania warszawskiego Niemcy i ich kolaboranci popełnili masowe zbrodnie na ludności cywilnej Warszawy oraz wziętych do niewoli powstańcach. W tym samym czasie w powołanej przez państwa alianckie Komisji do Spraw Zbrodni Wojennych toczyły się dyskusje nad koncepcją zbrodni przeciwko ludzkości. Kategoria ta została skodyfikowana w 1945 r. w statucie Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze. Cztery lata później do prawa międzynarodowego wprowadzono pojęcie zbrodni ludobójstwa, którego twórcą był polski prawnik Rafał Lemkin. Od tego czasu badania nad zbrodniami ludobójstwa i zbrodniami przeciwko ludzkości stały się domeną nie tylko nauk prawnych, ale i historii, socjologii, nauk politycznych czy studiów nad pamięcią. Podczas debaty naukowcy z Instytutu Studiów Politycznych PAN, Wydziału Socjologii UW, Muzeum Powstania Warszawskiego i Instytutu Pileckiego będą się zastanawiali, jak z tej perspektywy możemy dziś ocenić niemiecką zbrodnię na Warszawie.

Prowadzenie: dr Krzysztof Persak, Instytut Studiów Politycznych PAN

Uczestnicy: prof. dr hab. Piotr Madajczyk, Instytut Studiów Politycznych PAN; prof. dr hab. Lech Nijakowski, Uniwersytet Warszawski; Hanna Radziejowska, kierownik oddziału Instytutu Pileckiego w Berlinie; dr Paweł Ukielski, ISP PAN, Muzeum Powstania Warszawskiego

14:15 – Zamknięcie obrad

Biogramy uczestników

Janusz Marszałec, muzealnik, doktor nauk historycznych, zastępca dyrektora Muzeum Gdańska. Specjalizuje się w dziejach polskiej konspiracji w czasie II wojny światowej i Grudnia 70 na Wybrzeżu Gdańskim. Ważniejsze publikacje: *Ochrona porządku publicznego w powstaniu warszawskim* (1999), *To nie na darmo. Grudzień '70 w Gdańsku i Gdyni* (2006, współautor), *Z dziejów gdańskiej bezpieki 1945–1956* (2017). W latach 2009–2017 wicedyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, współautor scenariusza jego wystawy głównej.

Piotr Madajczyk, prof. dr hab., od 1990r. związany z Instytutem Studiów Politycznych PAN w Warszawie, kieruje Zakładem Studiów nad Niemcami, jest redaktorem naczelnym „Rocznika Polsko-Niemieckiego”. W latach 1991-1994 zatrudniony także w Biurze ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Ministerstwie Kultury. Jest członkiem rady naukowej Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie” (Flucht, Vertreibung, Versöhnung) w Berlinie, członkiem Rady Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. Publikował w wydawnictwach i czasopismach naukowych polskich (m.in. „Dzieje Najnowsze”, „Przegląd Zachodni”, „Rocznik Polsko-Niemiecki”) i niemieckich. Poza pracą naukową zajmuje się także publicystyką historyczną, oraz komentowaniem aktualnych wydarzeń w Niemczech i Austrii (stacje radiowe: PR24, Trójka, TokFM). Ostatnia publikacja: *Marzenie o narodzie doskonałym. Między biopolityką a etnopolityką* (Warszawa 2017).

Lech M. Nijakowski, dr hab., profesor uczelni na Wydziale Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, stały doradca Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP od 2001 roku. Członek Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk w kadencji 2019-2022. Członek redakcji „Przeglądu Humanistycznego”, „Studiów Socjologiczno-Politycznych. Seria Nowa” oraz „Zdania”. Ostatnio opublikował m.in.: „Rozkosz zemsty. Socjologia historyczna mobilizacji ludobójczej” (Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2013), „Świat po apokalipsie. Społeczeństwo w świetle postapokaliptycznych tekstów kultury popularnej” (Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2018) oraz „Ludobójstwo. Historia i socjologia ludzkiej destrukcyjności. Popularne wprowadzenie” (Wydawnictwo Iskry, 2018).

Hanna Radziejowska, szefowa Instytutu Pileckiego w Berlinie, koordynatorka, kuratorka, producentka i scenarzystka projektów kulturalnych i muzealnych. Wraz z Jackiem Fairweatherem współkuratorka wystawy „Ochotnik. Witold Pilecki i jego misja w Auschwitz”, która znajduje się w siedzibie Instytutu Pileckiego w Berlinie i została wyróżniona nagrodą „Wydarzenie Historyczne Roku 2019” za najlepszą wystawę. W 2018 roku Hanna Radziejowska z kolei otrzymała Nagrodę Architektoniczną Prezydenta m. st. Warszawy w kategorii „Najlepsze wydarzenie architektoniczne” za wystawę „Muzeum Szklanych Domów”.

Paweł Ukielski, dr, politolog, historyk. Adiunkt w Zakładzie Europy Środkowo-Wschodniej Instytutu Studiów Politycznych PAN. Zastępca dyrektora Muzeum Powstania Warszawskiego (2004-2014 i od 2016). W latach 2014-2016 wiceprezes Instytutu Pamięci Narodowej, zaś 2011-2017 członek Rady Wykonawczej Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia. Od 2019 przewodniczący jej Komisji Rewizyjnej. Wykładowca Collegium Civitas (2002-2014) oraz Graduate School for Social Research (od 2020). Naukowo zajmuje się współczesnymi przemianami w Europie Środkowej po 1989r., środkowoeuropejską współpracą regionalną, podziałem Czecho-Słowacji i relacjami czesko-słowackimi oraz polityką historyczną. Autor monografii „Aksamitny rozwód. Rola elit politycznych w procesie podziału Czechosłowacji” (2007) oraz zbioru tekstów „Pamięć Polski, pamięć sąsiadów. Pamięć Europy” (2020), współautor książek „1989 – Jesień Narodów” (2009, wyd. rumuńskie 2013, wyd. węgierskie 2014) oraz „Inicjatywa Trójmorza z perspektywy jej uczestników” (2020).

Krzysztof Persak, dr, historyk, pracuje w Instytucie Studiów Politycznych PAN i Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Jego zainteresowania badacze obejmują dzieje PRL, Holocaust oraz problematykę *transitional justice*. Autor i redaktor naukowych dwudziestu monografii, zbiorów dokumentów i prac zbiorowych, w tym dwutomowej pracy „Wokół Jedwabnego”. Jest m.in. autorem analizy dotyczącej kwalifikacji prawnej akcji „Wisła”.